

Dkt. James S. Spiegel, Maadili ya Kikristo, Kipindi cha 18, Haki za Wanyama

© 2024 Jim Spiegel na Ted Hildebrandt

Huyu ni Dkt. James Spiegel katika mafundisho yake kuhusu Maadili ya Kikristo. Huu ni kipindi cha 18, Haki za Wanyama.

Sawa, suala letu la mwisho hapa ni haki za wanyama.

Na tutashughulikia swali, ni haki gani, kama zipo, ambazo wanyama wanazo? Na kwa kulinganisha, ni aina gani za wajibu au majukumu tunayo kwa wanyama? Sasa, desturi zenye utata zaidi zinazohusiana na masuala ya haki za wanyama ni zile zinazohusiana na mashamba ya viwanda na utafiti wa matibabu. Hapa kuna baadhi ya takwimu za kilimo cha viwandani. Kote duniani, takriban wanyama bilioni 70 wa shambani hufugwa kwa ajili ya matumizi.

Nchini Marekani, 99% ya wanyama wa shambani hufugwa kiwandani. Viuavijasumu vingi duniani kote hulishwa kwa wanyama wa shambani. Ukweli wa ukatili wa shambani kiwandani unaonyesha kwamba 94% ya Wamarekani wanasema wanaamini kwamba wanyama wanaofugwa kwa ajili ya kuliwa hawapaswi kuteseka.

Ambayo inaweza kuwa idadi kubwa ya kushangaza kutokana na kiwango ambacho Wamarekani hutumia nyama. Kilimo cha kiwandani ndicho chanzo kikuu cha upotevu wa maji nchini Marekani. Takriban ekari milioni 260 za misitu nchini Marekani zimekatwa ili kuzalisha chakula kwa wanyama wa shambani.

Nchini Marekani, inakadiriwa kuwa 40% ya uzalishaji wa hewa chafu kutoka kwa kilimo hutoka katika mashamba ya viwandani. Kimataifa, ng'ombe wa maziwa hutoa galoni bilioni 3.7 za kinyesi kila siku, jambo ambalo limebainika kuwa na athari kubwa kwa mazingira. Baadhi ya masuala haya ni muhimu kwa mazingira.

Baba wa harakati za kisasa za haki za wanyama ni Peter Singer. Katika kitabu chake cha mwaka 1975 kinachoitwa *Animal Liberation*, anatetea haki za wanyama. Anatumia muda mwingi kuwafahamisha wasomaji ukweli kuhusu kilimo cha kiwandani.

Kwa hivyo, nadharia yake ni kwamba wanyama wote wanastahili kuzingatiwa sawa. Wanyama wote wanastahili kuzingatiwa sawa. Anabainisha kuwa usawa ni wazo la maadili.

Sio uthibitisho wa ukweli, ambao unaonekana wazi. Kwa kweli, hakuna watu wawili wanaofanana kabisa kutoka kwa mtazamo wa kimwili au kiakili. Lakini usawa ni kitu ambacho sote tunathibitisha kama thamani na ubora muhimu katika jamii yetu.

Anabainisha kuwa ni wazo la kimaadili, si uthibitisho wa ukweli. Kuwajali wengine hakupaswi kutegemea uwezo walio nao. Hilo linawahusu wanyama pia.

Kwa sababu hii, ni lazima tulaani upendeleo wa spishi. Anaunda neno upendeleo wa spishi, ambalo ni kama ubaguzi wa kijinsia au ubaguzi wa rangi kwa namna fulani. Ni njia ya kuwatambulisha wale walio na hatia ya aina fulani ya ubaguzi au ubaguzi.

Anafafanua upendeleo wa spishi kama ubaguzi au mtazamo wa upendeleo kuelekea maslahi ya spishi ya mtu mwenyewe na dhidi ya yale ya spishi nyingine. Kwa hivyo, hatupaswi kudumisha ubaguzi huo. Ni wa asili. Kwa sababu tu sisi ni, angesema, hii ni sababu kuu ya kuenea kwa upendeleo wa spishi.

Sisi ndio tunaodhibiti kama wanadamu. Tunadhibiti ng'ombe, nguruwe, kuku, na wanyama wengine. Kwa hivyo, ni rahisi kujipendelea sisi wenyewe na maslahi yetu wenyewe kwa gharama ya wanyama hawa kwa sababu tu sisi ndio tunao uwezo wa juu wa utambuzi na sisi ndio tunaodhibiti.

Lakini hilo si jambo linalohalalisha aina yoyote ya upendeleo wa kimaadili kwa upande wetu. Anasema, akimnukuu, kwamba Uwezo wa kuteseka na kufurahia ni sharti la kuwa na mambo yanayompendeza. Na kiumbe chochote kinachoweza kuteseka, kwa sababu tu ya ukweli kwamba kinateseka, hiyo ni sababu ya kutosha kutambua kwamba kina haki.

Ikiwa mnyama anaweza kuteseka, basi ana maslahi. Na ikiwa ana maslahi, basi ana haki. Anasema kwamba kuashiria mpaka wa kujali wengine kwa sifa nyingine, kama vile akili au busara, kungekuwa kuashiria kiholela, kwa hivyo ni kigezo gani tunapaswa kuchagua kama njia ya kuweka mipaka ambapo kujali kunafaa kwa kiumbe mwingine? Anasema kwamba kigezo chochote tunachochagua kuwatenga, wale walio na haki ya kuishi hawatajumuisha wote na pekee wa spishi zetu wenyewe.

Tukiondoa mamalia wa hali ya juu kwa sababu hawana kiwango fulani cha akili, basi kwa kufanya hivyo, tutaondoa wanadamu fulani kwa sababu kuna mamalia fulani wa hali ya juu, nyani wa hali ya juu, ambao wana akili zaidi kuliko wanadamu wengine kwa sababu ya umri wao au kwa sababu ya matatizo ya ukuaji wakati kuna ulemavu wa ukuaji wa utambuzi. Kwa hivyo, kigezo bora tulichonacho, Singer anasema, ni uwezo wa kuteseka. Lakini, anashughulikia pingamizi hili: vipi ikiwa wanyama hawawezi kuteseka? Vipii ikiwa Descartes yuko sahihi, na wanyama kimsingi ni mashine; hakuna fahamu hapo, na hakuna uwezo wa kuteseka? Jibu la Singer kwa hilo ni la pande mbili.

Tuna sababu nzuri ya kuamini kwamba wanyama wanaweza kuteseka, kama jambo la mlinganisho. Tunapoangalia jinsi wanavyoitikia, ukimkanyaga mbwa au mkia wa paka tu, atalia au kupiga kelele. Hiyo ndiyo aina ya tabia inayoendana na kupata maumivu na kuwa na hali mbaya ya kiakili.

Kwa hivyo, kuna hilo. Na kisha, tunajua pia, kutokana na kufanana kwa kisaikolojia, kwamba wanyama huhisi maumivu. Mifumo yao kuu ya neva ni kama yetu, haswa miongoni mwa mamalia, kiasi kwamba lazima wahisi maumivu na raha kama sisi.

Kwa hivyo, wanyama wana uwezo wa kuteseka, na wana uwezo wa kupata raha pia. Anabainisha kuwa ingawa uwezo wa kuteseka unamaanisha kwamba wanyama wana uzingatiaji wa kimaadili unaofaa, haimaanishi kwamba wanastahili uzingatiaji uleule wa kimaadili unaostahili kwa wanadamu. Kwa hivyo, anapunguza kidogo msimamo wake hapa.

Mtetezi mwingine wa haki za wanyama ni Tom Regan, ambaye anatoa hoja ya aina tofauti. Haitegemei hoja za matumizi kama vile Singer alivyo. Regan anasema kwamba wanyama wote wana thamani sawa ya asili kwa sababu tu wana aina ya ufahamu wa msingi na hali ya fahamu.

Kwa hivyo, wanapaswa kutendewa kwa heshima. Wanapitia mambo ya maisha, na hiyo inatosha kuhakikisha kwamba wana haki fulani. Anasema thamani ya asili haiwezi kuwekewa mipaka kwa wanadamu kwa sababu tunafanana sana katika mambo mengi na wanyama wengine.

Tuna tabia ya kuwaona wanadamu wenzetu kama wenye thamani kwa sababu kila mmoja wetu ni mtu mwenye uzoefu wa maisha. Lakini basi, kwa nini tusingeze hilo kwa wanyama wengine ambao pia wanapitia mambo yanayohusu maisha? Anasema kwamba wote wana haki sawa ya kutendewa kwa heshima na kutopunguzwa hadi hadhi ya kitu. Sasa, pingamizi linaloweza kutolewa hapa ni kwamba, hapana, ni wanadamu pekee walio na thamani ya asili kwa sababu sisi pekee ndio tuna akili, uhuru, na akili zinazohitajika.

Hakika, mbwa wangu, Austin, ana uzoefu wa kweli na anahisi maumivu na raha, na kadhalika, lakini si mwerevu wa kweli, hakika si mwenye kujitegemea. Hafanyi kwa malengo au malengo na mitazamo iliyoanzishwa tayari. Hawezi kufikiria.

Jibu la Regan kwa aina hiyo ya hoja ni, tena, kama Singer anavyobainisha, wanadamu wengi hawana uwezo huu, kwa mfano, watoto wachanga na watu wazima wenye ulemavu wa akili. Hata hivyo, tunatambua kwamba wana thamani ya asili. Kwa hivyo, ikiwa tutapanua utambuzi wa thamani ya asili kwa watoto wachanga wenye ulemavu wa akili au wanadamu wazima pamoja na watoto wachanga, basi tunapaswa kuupanua kwa wanyama pia.

Kwa hivyo, Regan anasema kwamba wote walio na thamani ya asili wana thamani hiyo kwa usawa, iwe ni wanyama wa binadamu au la. Pingamizi jingine ni hili. Kwa nini tukubali dai kwamba wote walio na thamani ya asili wana thamani hiyo kwa usawa? Hilo ni jambo ambalo Regan hajawahi kuonyesha, na ni eneo ambalo anapaswa, ningesisitiza, kuwa kama Peter Singer katika kutambua kwamba si haki zote, au katika hali hii, thamani ya asili, ni sawa.

Hakika, naweza kutambua kwamba mbwa au paka au sokwe ana thamani ya asili, lakini haimaanishi kwamba wanyama hawa wana thamani sawa ya asili na wanadamu. Sasa, chini ya swali la utafiti wa kibiolojia, tunaweza kuuliza, vipi kuhusu maadili ya utafiti wa kibiolojia kuhusu wanyama? Je, hii inaruhusiwa kimaadili? Kuna watetezi kadhaa wa haki za wanyama ambao wangepinga hili. Ningedhani kwamba Regan na Singer wangepinga hilo, kwa sababu zinazoonekana katika mantiki ya hoja zao za haki za wanyama.

RG Fry anaunga mkono matumizi ya wanyama katika utafiti wa kimatibabu, na anatetea msimamo wake, cha kufurahisha, bila kuiga dhana ya haki hata kidogo, ambayo anaamini imejaa matatizo. Hoja yake imejikita katika dhana ya ubora wa maisha, ambayo inavutia samahani, ambayo watu wa ushawishi wowote wa kimaadili wanaweza kuthibitisha. Anabainisha kuwa ni ubora wa maisha ya kiumbe unaoamua kama inastahili kuzingatiwa kimaadili.

Msimamo wa kimaadili, anasema, unabadilika kulingana na kama kiumbe ni mhusika mwenye uzoefu na mfululizo unaojitokeza wa uzoefu ambao, kulingana na ubora wake, unaweza kufanya maisha ya kiumbe huyo yaende vizuri au vibaya. Anasema thamani ya maisha ni matokeo ya ubora wake, ubora wake wa utajiri wake, na utajiri wa uwezo wake au wigo wake wa utajiri. Na kwa sababu maisha ya wanyama yana ubora fulani, maisha yao yana thamani, lakini si thamani sawa na maisha ya kawaida ya mwanadamu mzima.

Nadhani hii ni aina ya sifa ambayo mtu kama Regan anapaswa kuwa wazi kuikubali. Fry anapinga wazo lililopendekezwa na Singer kwamba hii ni dhana ya spishi kwa sababu si kwa msingi wa kuwa kwetu wa spishi ya binadamu ndipo maisha yetu huwa na thamani zaidi kuliko yale ya wanyama. Inategemea tu ukweli kwamba tuna ubora fulani wa maisha.

Sasa, hii inazua maswali ya kuvutia kuhusu mtazamo wa Fry kwa sababu tunaweza kuuliza, vipi kuhusu wale wanadamu ambao hawana ubora sawa wa maisha? Wale watu ambao wana ulemavu wa ukuaji hawana kiwango sawa cha ubora wa maisha kama sisi wengine ambao tuna utendaji fulani wa juu wa utambuzi. Na ni kwa sababu hii kwamba Fry kwa kweli anatoa majaribio hayo kwa masomo fulani ya wanadamu, kama vile tunavyojaribu wanyama, yangukuwa sahihi, ambayo, nadhani, ni aina ya kupunguza mtazamo wake hadi upuuzi, angalau kutoka kwa mtazamo wa Kiyahudi-Kikristo, kwamba angechukua mtazamo huo. Lakini anajitahidi.

Lazima nimpe sifa kwa hilo. Lakini hiyo ndiyo mbinu anayotumia katika suala zima la utafiti wa kibiolojia na majaribio ya wanyama. Kwa hivyo, Andrew Tardif, hebu sasa tugeukie kesi yake ya ulaji mboga.

Anatoa hoja ya wajibu wa kula mboga. Anafanya hivyo kwa kutumia hoja ya kitheolojia. Anasema wajibu wa kuepuka kuwaua wanyama kimakusudi kwa ajili ya chakula au kuepuka kuwanunua, hata kama mtu hajiui mwenyewe.

Kwa hivyo, kesi yake si dhidi ya kula nyama, kwa hakika. Anatoa hoja hii kulingana na kitu ambacho tayari tumezungumzia katika muktadha wa euthanasia na kujiua kwa usaidizi wa daktari: kanuni ya athari mbili. Na anatoa kidogo kutoka kwa msomi anayeitwa Thomas Higgins katika muktadha huu.

Kwa hivyo, anasema kwamba kulingana na kanuni ya athari mbili, haitakuwa busara kuruhusu uovu mkubwa kwa wema usio na maana. Kama Tardif anavyosema, hata kama wema unazidi uovu unaozungumziwa, kitendo hicho ni kinyume cha sheria ikiwa, nukuu, athari nzuri ingeweza kupatikana bila athari mbaya. Hii inahusiana na sharti moja ndani ya kanuni ya athari mbili, ambayo ni kwamba njia za kufikia mema hazipaswi kuwa mbaya.

Haupaswi kutumia uovu kama njia ya kufikia matokeo mazuri. Kwa hivyo, anaonyesha katika hoja yake, akivutia wazo zima la uongozi wa kuwa, kwamba katika mpangilio uliombwa, kuna aina ya uongozi wa viumbe wenye thamani na thamani kubwa zaidi, kuanzia asili isiyo hai hadi, tuseme, viumbe vidogo hadi minyoo na wadudu, samaki, amfibia, reptilia, mamalia, wanadamu, na kisha hadi kupitia mpangilio wa malaika hadi Mungu. Kwa hivyo, kuna aina ya uongozi wa kuwa.

Wazo hili linasemwa zaidi katika kipindi cha enzi za kati, lakini kwamba angesisitiza kwamba zile zinazotoka katika utamaduni wa Kiyahudi-Kikristo leo zinapaswa kuthibitishwa. Kwa hivyo wanadamu wako juu katika uongozi huo kuliko wanyama, ambao ni juu kuliko mimea, ambao ni juu kuliko vitu visivyo hai. Tunapaswa kuheshimu uongozi huu wa maadili inapowezekana.

Inapaswa kuzingatia kila aina ya kiumbe ipasavyo kulingana na nafasi yake katika uongozi. Ndiyo maana wengi wetu hatufikirii mara mbili kuhusu kumchinja nzi au kumuua mbu. Lakini tungeogopa sana ikiwa mtu angemuua mbwa au paka au hata ndege kwa njia isiyo ya kawaida kwa sababu tunatambua kwa asili kwamba kuna uongozi hapo.

Kama utaua mnyama, basi, unajua, fanya hivyo, ni bora uwe na sababu nzuri ya kufanya hivyo. Lakini hatuhitaji kamwe sababu nzuri kutoka kwa watu wanapomkanyaga chungu au kumdunga nzi. Kwa hivyo tunapochanganya wazo hili la uongozi wa kuwa na kanuni ya athari mbili, inaonekana kwamba, kulingana na Tardif,

wakati wowote mtu anaweza kutimiza malengo yake kwa kuua mimea badala ya wanyama, basi hawezi kuwaua wanyama kwani, kwa kuwa ni bora kuliko mimea, kufanya hivyo katika hali hizo kungekuwa zaidi ya vurugu inayohitajika.

Vinginevyo, anasema, kuua wanyama ili kudumisha uhai na afya kungekiuka sharti la wema ulio sawa kwani itakuwa ni kuwaangamiza wanyama ili kufikia malengo ambayo yanaweza kupatikana kwa gharama ya bidhaa na mimea duni. Kwa hivyo, akimnukuu zaidi, Tardif anasema kwamba mtu yeyote ambaye angeweza kuishi vizuri kwa kula mboga, mambo mengine yakiwa sawa, atalazimika kuifuata kwa sababu chaguo hili lingempatia faida kubwa zaidi maishani mwake na afya yake huku akifanya uovu mdogo. Kwa hivyo kimsingi, wazo ni kwamba unaweza kufikia afya na ustawi mwingi maishani mwako kwa kula bidhaa za mimea kadri uwezavyo kwa kula bidhaa za wanyama.

Ukiishi lishe ya mboga kabisa na kuepuka kula nyama, basi unafanya mengi mazuri kwa kuepuka kushiriki katika ukatili kwa wanyama au kuongeza mateso yao. Kimwili, unafanya vizuri kama vile ungefanya vinginevyo. Aina hii ya kupuuza hoja zaidi kwamba lishe ya mboga kweli ina afya njema.

Baadhi hubishana kwa misingi hiyo, na anaitaja hapa anapozungumzia kuhusu kiwango cha lishe cha hili. Huna haja ya kutoa hoja ya lishe ili kuendeleza hoja hii. Anabainisha kuwa angalau mlo wa mboga una virutubisho sawa na ule wa mla nyama.

Na anabainisha kuwa, kama kuna chochote, ni lishe bora. Kiasi kwamba kwa kawaida hufikiriwa kwamba mtu anapokuwa mlaji mboga, ni kwa sababu za kiafya. Ninajua mimi hufanya lishe isiyo na ukatili.

Kwa ujumla mimi huepuka nyama zinazolimwa kiwandani. Na ninapowaambia watu kwamba mimi huepuka kula nyama kwa ujumla, watasema, unafanya hivyo kwa sababu za kiafya au vinginevyo? Kwa sababu wanatambua kwamba mara nyingi kuna faida kubwa za kiafya za kuepuka au kupunguza nyama katika lishe. Sawa, unaweza kutoa hoja ya aina hiyo, lakini kwa ajili ya hoja yake, huhitaji hilo.

Kuna hoja ya kimaadili inayotosha. Jambo la pili la kuzingatia ni upatikanaji. Katika utamaduni wetu, kama ilivyo katika nchi nyingi zilizoendelea, tuna ufikiaji rahisi wa bidhaa nyingi za chakula zisizo za wanyama.

Na tunaweza kuwa na lishe bora ya mboga mwaka mzima. Kwa hivyo hiyo si wasiwasi kwetu sisi katika nchi za Magharibi. Sijui kama itakuwa wasiwasi mkubwa hivyo katika nchi nyingi nyingine pia.

Hakika, nimeambiwa kuwa ni bora zaidi. Ni bora zaidi kula nafaka, mboga mboga, na matunda kuliko kula nyama kutoka kwa wanyama ambao wamekuwa wakila nafaka hizi zote. Na nyingi kati ya nafaka hizi hutoa protini.

Hasa, karanga na bidhaa zingine zisizo za wanyama zinaweza kutoa protini nyingi. Hapa kuna baadhi ya pingamizi ambazo wakati mwingine hutolewa. Mojawapo ni pingamizi kutokana na raha.

Nyama ina ladha nzuri. Inapendeza kutafuna nyama. Na ladha unayopata kutoka kwa nyama ya ng'ombe au nyama ya nguruwe, nyama ya nguruwe iliyokatwakatwa, au mbavu ndogo za mgongo, ni nzuri.

Wengi watasisitiza sana raha tunayoweza kupata kutokana na kula nyama. Je, hiyo haitoi sababu inayolingana ya kuua wanyama ili kuipata? Tardif anakataa kwa kusema kwamba kuna vyakula vingi vitamu visivyo na nyama na raha ya kula nyama si nzuri sana, kiasi kwamba kumtendea mnyama kikatili kungehalalisha hilo. Kwa ujio wa baadhi ya vyakula hivi mbadala vya hamburger vinavyotokana na mimea, nadhani hoja hii ina nguvu sana kwa upande wake.

Mimi ni shabiki mkubwa wa Whopper isiyowezekana, na sijalipwa na Burger King au mtu mwingine yeyote kusema hivyo, lakini inanishangaza jinsi kitu hiki kinavyo ladha kama Whopper halisi. Siwezi kutofautisha. Kwa hivyo, labda mimi hula angalau mara moja kila baada ya wiki kadhaa, na nitapata burger isiyowezekana ya Whopper.

Nadhani naweza kupata moja alasiri ya leo. Kwa kweli, nimejifanya kuwa na hamu nayo. Lakini ni ajabu sasa kwamba kwa teknolojia tuliyonayo, tunaweza kutengeneza mbadala wa nyama.

Katika akili yangu, ina ladha nzuri kama kitu halisi, na hiyo ni kiafya zaidi kwa sababu huna nitriti na nitriti zote zilizo katika nyama nyekundu halisi. Vyovyote vile, hata kama kulikuwa na raha kubwa zaidi katika kula nyama, Tardif anasema kwamba haitoshi kuhalalisha kuua mnyama kwa ajili yake. Pingamizi jingine ni pingamizi la kiuchumi.

Kama kila mtu angekuwa mla mboga, ingesababisha msukosuko wa kiuchumi. Ni wasiwasi ambao baadhi huelezea. Sijui wanaleta hoja hii kwa uzito kiasi gani, lakini wakati mwingine unaisikia.

Akijibu, Tardif anasema kwamba hata kama kila mtu angekuwa mlaji mboga, ingesababisha matatizo ya kiuchumi tu ikiwa ingetokea ghafla. Haitatokea kwamba kesho, kila mtu awe mlaji mboga ghafla, au hata sehemu kubwa ya idadi ya watu iwe mlaji mboga. Ingetokea polepole sana, na masoko yangebadilika.

Tazama jinsi hili lilivyotokea tayari katika migahawa na maduka ya mboga. Wamefanya mabadiliko katika suala la kutoa chaguzi za mboga kwa sababu kuna ongezeko la mahitaji ya hili. Soko litabadilika, na litatokea polepole, kwa hivyo hakuna haja ya kuwa na wasiwasi kuhusu janga la kiuchumi kutokana na hili.

Ikiwa watu wanakuwa, basi, kadri watu wanavyozidi kuwa nyeti kwa suala hili na kubadilisha tabia zao za ulaji ipasavyo. Hebu tuangalie hoja za kibiblia kuhusu utunzaji wa wanyama. Ni aina gani za mambo tunayopaswa kuzingatia katika mawazo yetu kuhusu suala hili kutoka kwa mtazamo wa kibiblia? Jambo moja tunaloweza kuanza nalo linahusiana na umiliki wa kimungu, ambao ni kwamba Mungu anamiliki kila kitu katika ulimwengu huu.

Yeye ndiye mmiliki wa ulimwengu wote, na hiyo inajumuisha sayari ya Dunia na kila kitu kilichomo, ikiwa ni pamoja na wanadamu na kila mnyama juu ya kila kilima na kila ndege na kila mti, kama mtunga-zaburi asemavyo katika Zaburi ya 50. Dunia ni ya Bwana na kila kitu kilichomo, zaburi nyingine inasema. Kwa hivyo, Mungu anamiliki kila kitu, na kutoheshimu kipengele chochote cha asili ni kutoheshimu Mungu moja kwa moja.

Kuwatendea wanyama kikatili ni kukosa heshima, si kwao tu, bali pia ni kukosa heshima kwa Mungu. Kwa hivyo, tuna wajibu wa kuwatendea kwa ubinadamu. Pili, kuna amri za Mungu zinazohusiana na kuwatendea wanyama ambazo ni rahisi kuzipuuza.

Kijadi hazijaangaziwa sana, lakini zipo katika maandiko. Biblia inatupa maagizo maalum kuhusu utunzaji wa wanyama. Mojawapo ya hayo inaonekana katika Kutoka 23, ambapo Mungu aliwaamuru Waisraeli kupanua mapumziko ya Sabato kwa wanyama.

Ng'ombe, ng'ombe, na punda wanapaswa kupumzika pia. Kumbukumbu la Torati 25:4 inasema usimfunge kinywa ng'ombe anapopura nafaka. Na Mithali 12:10 inasema mwenye haki hujali mahitaji ya wanyama wake.

Ni kitu ambacho mtu mwadilifu hufanya, nao hutunza wanyama wao. Ninafikiria mstari huo kila asubuhi ninapoenda kwenye uwanja wetu wa nyuma kwenye banda la kuku linalohifadhi kuku wetu wanne. Nami huwapa kuku wao wanne na kuwatoa nje ya sehemu ya ndani ya banda.

Ninajaribu kuwa mtu mwadilifu katika suala hili pia, nikiangalia wasiwasi wa wanyama hawa wasio na akili nyingi. Kuku ni wanyama wajinga sana, wanyama wadogo wa ajabu. Lakini nina wajibu, ingawa wana akili ndogo sana, kuwatunza na kuwapa mahitaji yao kama ninavyofanya kwa paka wangu na mbwa wangu.

Na hiyo ni sehemu tu ya kutimiza agizo la kibiblia, agizo la kitamaduni la kutunza uumbaji. Lakini inavutia kujua amri hizi mahususi katika maandiko kuhusu utunzaji wa wanyama. Kisha, tayari tumezungumzia kuhusu mpangilio wa mawazo, ambayo ni viumbe vinavyotofautiana kulingana na ukamilifu wao mbalimbali.

Ustahiki wa jinsi tunavyomtendea kiumbe chochote unaweza kutathminiwa kulingana na nafasi yake katika uongozi kama tulivyozungumzia kuhusu hoja ya Tardif. Kwa hivyo, ni nini matokeo hapa? Hoja inaweza kutolewa kwamba tuna wajibu wa kimaadili wenye sehemu mbili kwa wanyama.

Hata kama hatutaki kwenda mbali zaidi ya kusema kwamba wanyama wana haki, jambo ambalo si jambo ambalo ningelisema kuhusu wanyama, hilo linaonekana kuwa na nguvu sana. Wanatheolojia wengi wa ustawi wa wanyama, kama marehemu Stephen Webb, ambaye ni rafiki yangu, wameandika mengi kuhusu mada hii.

Andrew Lindsay na wengine huwa wanaepuka haki za lugha. Wanapenda kuzungumzia zaidi kuhusu ustawi wa wanyama, utunzaji wa wanyama, na huruma. Nadhani hiyo ndiyo njia sahihi ya kufuata.

Tuna wajibu wa pande mbili kwa wanyama. Kwanza, kuwatunza kwa njia inayomheshimu Mungu. Wao ni wanyama kipenzi wa Mungu.

Na kama utawinda, basi kuna njia sahihi ya kufanya hivyo katika kupunguza maumivu na mateso hapo. Kuna njia zisizowajibika za kufanya hivyo. Na kama utakula nyama iliyopatikana kwa njia nyingine, basi epuka kuunga mkono mfumo unaosababisha mateso mengi.

Kuna njia ambazo tunaweza kusaidia bidhaa za wanyama na usindikaji ambazo si za kikatili kiasili. Kufugwa kwa uhuru kunamaanisha nyama ya nguruwe, kuku, na nyama ya ng'ombe wa kufugwa kwa uhuru. Hilo ni jambo ambalo tunaweza kuunga mkono.

Au jiepushe tu na kula nyama kabisa. Kwa hivyo, sehemu ya pili ya hii itakuwa kuwatendea wanyama kwa njia inayofaa kwa asili yao kama viumbe wenye ufahamu wenye mahitaji na uwezo wa kuteseka. Tukiyakumbuka mambo haya, hilo litamaanisha labda marekebisho fulani katika tabia ya mtu ya kununua na kula.

Lakini hilo lingekuwa pendekezo langu. Ni aina ya kuzingatia kwa uzito ustawi wa wanyama. Pia kutatuchochea kufikiria upya usaidizi wetu, iwe wa moja kwa moja au usio wa moja kwa moja, wa mashamba ya viwanda.

Kwa sababu tu katika mashamba ya viwanda, idadi kubwa ya wanyama husindikwa, na hilo mara nyingi au kwa kawaida huhusisha kiasi fulani cha ukatili. Mizunguko. Mara nyingi, wanyama katika miktadha hii hufunzwa kwa njia za mateso.

Kitu ambacho kilifanyika kwa miaka mingi katika sarakasi, angalau katika miktadha fulani, kinaashiria hilo. Ambapo, tuseme, punda au farasi angetembea kutoka kwenye mteremko mrefu, aanguke majini, na kufanya hivyo bila nguvu nyingi. Labda kuombwa kidogo.

Lakini fikiria kuhusu kile kinachohitajika kumfundisha mnyama kufanya hivyo kwa hiari. Na kile kinachotumika kingekuwa vichocheo vya umeme. Ni kuruka tu ndani ya bwawa hilo la maji kama vile ingekuwa ya kutisha kwa mnyama.

Ni bora kuliko kupigwa na umeme. Lakini hata leo, katika sarakasi katika sehemu mbalimbali, wanyama waliofunzwa kufanya kila aina ya mambo ambayo si ya kawaida, yasiyo ya kawaida, hata kama yanachekesha machoni, si ya kawaida sana. Na katika visa vingi, ni kwa sababu ya unyanyasaji mkali, na unyanyasaji ambao umewawezesha wakufunzi kuwafanya wafanye mambo hayo ya ajabu.

Kutega. Mitego inayotumika kukamata wanyama kwa ajili ya manyoya yao, hasa, mara nyingi ni ya kikatili sana. Na ingawa kuna sheria zinazotoa miongozo ya jinsi mitego inavyopaswa kufanywa na mara ngapi inapaswa kukaguliwa, huwa haitumiki vizuri sana.

Kwa hivyo, katika visa vingi, wanyama huachwa wateseke kwa saa na saa au siku nyingi, wamenaswa katika njia za kikatili. Na hatimaye, katika suala la utafiti wa wanyama, wanyama wengi huteswa kwa ajili ya utafiti wenye shaka. Ni jambo moja kutumia wanyama kutafiti majeraha ya ubongo na saratani au kuwafunza watu kuhusu mbinu za upasuaji.

Hilo ni jambo moja. Lakini kufanya utafiti wenye uchungu, hata wenye uchungu sana, kuhusu wanyama ili kujaribu vipodozi, kama kawaida hufanywa na sungura, ambapo vipodozi fulani huwekwa machoni mwao, na sungura huzuiwa mahali ambapo hawawezi kuviepuka. Wanaitikia kwa ukali hili, lakini hakuna wanachoweza kufanya ili kupunguza maumivu machoni mwao wakati vipodozi hivi vinajaribiwa.

Namaanisha, ni vipodozi. Hili si muhimu kwa ustawi wa binadamu. Kwa hivyo, inafaa kuchunguza ni aina gani za bidhaa zinazofanya au zisizotegemea aina hizi za vitu.

Na bidhaa nyingi zina lebo kuonyesha kwamba hazifugwi kiwandani au ni za kuku wa kufugwa bila malipo. Unapata mayai ya kuku wa kufugwa bila malipo na nyama ya kuku wa kufugwa bila malipo, na hiyo ndiyo tunayonunua tofauti na mayai ya kufugwa kiwandani. Na tunapata mayai kutoka kwa kuku wetu katika uwanja wetu wa nyuma, ambayo yana ladha nzuri zaidi kuliko mayai unayopata dukani.

Kwa hivyo, ikiwa una wasiwasi kuhusu ladha, ladha, na urembo, kuna alama nyingine inayopendelea bidhaa za wanyama zisizo na ukatili au zilizofugwa kwa njia ya

kibinadamu. Hapa kuna baadhi ya rasilimali za mtandaoni unazoweza kuangalia. Mojawapo ni Chama cha Wakristo Walaji Mboga.

Pia kuna Yesu Watu kwa Ajili ya Wanyama. Na kisha kuna shirika la Kila Kitu Kilicho Hai, ambalo ni la ajabu. Na kuna taarifa iliyoandikwa miaka michache iliyopita, miaka mitano iliyopita hivi, ambayo nilisaini, na watu wengine wengi wamesaini.

Ni jambo lenye usawa, kibiblia, na busara zaidi ambalo nimewahi kuliona kama aina ya taarifa ya kinfumo kuhusu ustawi wa wanyama na maadili ya matibabu ya wanyama kutoka kwa mtazamo wa Kikristo wa kibiblia. Ni jambo zuri. Kwa hivyo, hilo linahitimisha mjadala wetu kuhusu suala hili.

Huyu ni Dkt. James Spiegel katika mafundisho yake kuhusu Maadili ya Kikristo. Huu ni kipindi cha 18, Haki za Wanyama.